

N. M.

ACC. N:R M.11115:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L. U. F. 67. Sägner om svenska kungar.

Det berättas att Karl XV hade särskild
öfve i att förkladd till leffare, arbetare,
hantverks-gesäll eller ibland vaukelig bonde
komma vistande qvarn byarna för att
därigenom tåra kända folkets öfverarter
En gång kom en bonde köande från
staden, han var full och slog trästen samut
hvor och dundrade vässe. Bonden vötte
en vandrare som frågade varför han
slog trästen? Men bonden var stor och
sade: Vad rör det dej. Då tog vandraren
och verk upp kappan och lät se sin vcefra
och då var det kungen.

Karl XV gästade hos baron Rolamb
på Braås herrgård och reste förbi Norra
Kreda gästgivarergård till Väyö.

ACC. N:R M.11115:2.

L.U.F. 69. Spel med stickor.

Något sådant spel har jag ej hört
talas om i Söraby socken.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L. U. F. 70 Begravningar.

Töds budskapet skedde man när man
sveellan. När i en liten bröken man tröde
lyphelochorna ringa, så frågade man
alltid de första man träffade: Vem är
det som de har ringt för i dag. Flaggning
frökam inte för, här färes i ena flogg-
stänger i Stråby församling under 1880-1900
ett annonsen i tidningen började under
under 1890-1900, då började nämligen
allmogem att hålla sig med tidning,
de var många om en tidning till en
början för att om några år bli 3-4 st.
om varje. Tryckta sorgkort är ett äldre
bruk. När man träffade någon av
de auktoriteta till den döde, så hälsade
man med följande ord: "Jag får be-
klaga sorgen"

Den döde. För lade man alltid en
preug på var ögonlock och en psalmbok
under hakan på den döde. Man brukade
vänta 1-2 timmar innan man trättade,
rakade och klädde den döde, och det
var alltid någon i var by som var trau-
dig att utföra detta.

Likhämman. När på landsbygden
brukade alltid användas någon bord,
vagnbord, bryg eller likvande. Detta
när kläddes med grått reutou.

Kistan placerades på ett par bänkar.

För var det alltid vanligt att alla skulle
se den döde och därvid var det van-
ligt att de skulle röra vid den döde,
detta sades vara för att "den levande
ej skulle hava ont av den döde".

Kistan. Före gjordes alltid kistan av av bysnickaren som även målade den inred kinnrök och linolja. Han tog ett ungefärligt mått innan han gjorde kistan.

Likvagn. Som likvagn användes vanliga fjädervagnar, de spikade grannris runt karsterna. Den första likvagnen kom till Söraby sockning 1935 och var i privat ägo tills år 1940. Den som först köpte den kom till Söraby präst Källeberga socken och därifrån köpte han vagnen och brude den till utlysning. När han sålde gården köpte Söraby kommun vagnen. Det är två bönder som åtagit sig körningen. Likbil finns ej i Söraby, eftersom socknen är jämförelsevis liten till yttinnehållet.

4

ACC. N:R M. 11115:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Utfärdstal brukar prästen hålla, men för cirka 10-15 år sedan var det ofta någon annan person som "läste för liket". Var det sommartid var man alltid ute med kistan som var placerad på ett par brakar, och reutorn var uppsatta några små granar, dessa skulle ha toppskottet brutet och hängande på ned. Vid detta utfärdstal sjöngs en psalmsvers före och en efter läsiingen. 7 Bergs miken förekommer även att någon brukar "läsa för liket", det var en sv visningsföreläsningen som utförde detta.

Begravningsprocession På den tiden man lärde ned först vid begravnings skulle alltid de närmaste anhöriga vara närvarande efter kistan allt efter stäktskäpet, bristkjuksar förekom till omk. 1935.

Prestaren har några gånger varit i Söaby kyrka, men hurvida de tillhör Söaby socken eller varit lämnade från amsat till är mig obekant. De har varit vid några finare begrävningar. Både prästarna och kyrkan går i bredt för kistan. Kvinnorna och barnen deltar också i begravningsprocessionen. Kvinnorna går vid sina väns sida.

Kerkan till kyrkan. Vid auktionen sattes kistan på ett par pallar utifrån kyrkogården. Den prästen var klubbens gäst och ville likt det: kyrkan är ej vanligt: Söaby, det var en präst som gjorde det på 1920-talet. I Bergs socken är det vanligt att de kommer och vider kistan.

6

ACC. N:R M. 11115:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jordfästningen ägde före ~~nu~~ ~~och~~ ~~sen~~
om söndagarna, det skedde ~~del~~ ~~11~~ och
tröguässan blev då fördöjd 1/2 timme
då det var begraving. Aukning år 1925
bröjades utan jordfästa inne i kyrkan, det
bröjades vid vintertid för att senare även
ske på somrarna. 7 bröjan fick kistan
stå kvar inne i kyrkan om tröguässan.
Auker. 1935 bröjades jordfästningen ske 1/2
timme före tröguässan alltså 10.30. och nu
bäres kistan ut strax efter jordfästningen.
Det har förekommit några gånger vid
otjänligt väderlek, att tal har hållits
inne i kyrkan, det skedde då efter själva
jordfästningen. Tal ute vid gravarna är
numera rätt vanligt. För mera sällan
de sörjande och begravningsgästerna
brukar sitta i de prämosta bänkarna.

Här i Söraby är det brukligt att alla i begravningen deltagande följt sittande i hela bönvässan, medan de friga reser sig i vanlig ordning.

Själavvigningen utfördes så fort dödsfallet blivit anmält till pastorsämbetet. Numera ringes alltid kl. 10.30. Men för, ända till 1935 varierade ringningen mellan kl. 10-11. För barn ringdes kl. 10, för medelålders kl. 10.30, och för gamla kl. 11. Vid kläntningen kunde man höra om det var en vanlig eller kvinnlig person. Började kläntningen med tre slag på storklockan så var det en vanlig person, började det med tre slag på mellanklockan så var det en kvinnlig person. Ringningen utfördes för alltid av prästerna.

till den avlidne. Nämnda utför kyrko-
väktarens ringning.

Bevåringsringning har ej förekommit här.

Bevåringsringning förekom vid alla begravningar. För utfördes ringning även efter jordfästningen. Det var kyrkovektaren som var ansvarig för detta.

Tacksägelsringning. All ringa efter tillkännagivande av dödsfall i samband med högvarian har ej varit brukligt i Söraby, men i Växjö domkyrka har det varit vanligt.

Återförd. All återförelsen gått en annan väg hem från kyrkan har jag ej hört talas om här i Söraby.

Bevåringskalas förekommer ännu ute i de olika byarna i Söraby och

brukarna här omkring. Det kallas "äro
 vara bjudeva på begravning" och hålles
 begravningsdagen och oftast även
 dagen efter. Samt värdfolk äro gärena
 ett par grannfolk. Inbjudeva äro:
 ofta hela byalaget, vedsträndes alla
 släktingar, prästen, karktoru och deras
 fruar. Kåbaseru hölls i hemmet.
 Matsalen dekorerades med levande
 ljus och alla bröden hade vita dukar
 på. Gästerna voro vanligen inbjudeva
 kl. 8 f.m. och då bjöds på kaffe och
 tekor. Sedan samlades man ute vid
 kistan som var ställd på ett par
 prallar i trädgården, kring kistan
 voro några små grannar uppsatta, de
 skulle brasa det översta toppskottet
 brutet eller knäckt.

Först sjöngs en psalmsvers och så läste prästen Herrens välsignelse och talade om livets frögärighet, så sjöngs åter en psalmsvers. Sedan skedd arfjändan från hemmet, man skulle vara vid kyrkan kl. 11. Så samlades man åter i sngeluset när högmässan var slut, och då läste prästen till vatten innan man åt smörgåsmat, det mest diguan- de smörgåsbred man kan tänka sig, sedan potatis och en köttvätt, och så utkallor och tårter i mängder och olika variationer det var föruing som alla släktingar och de närmaste grannarna hade med sig. Till sist blev det kaffe och kakor, så läste prästen från vatten. Hos bönderna som i regel hade rätt gott om utrymme hölls beqvinningskalasen i hemmen.

och det är alltjämt brukligt, medan de som bryr sig om tageshet ej har plats, varför dessa oftast har kaffe och teaker, tårter och ostkaka ordnat på ett bordsell eller konditori.

Kyrkotjänarens avtjäning m. m. Någon särskild avtjäning har nog ej varit brukligt men de vros alltid bjuda på begravningen som på ett eller annat sätt hjälpt till.

Föreut insamlades för "Kockapeng", men det upphörde för cirka 25 år sedan. Gåvor till kyrkan och de fattiga har länge varit brukligt i Söraby, för brukade de ge 5 kr. kyrkan och 5 kr. till de fattiga.

Kyrkogård. ? alla landsortskommunerna äro kyrkogårdarna inhägnade med en bred stenmur.

Gravplatsen. Här i Sörsby har grävning skett varo efter varo, och kunde sålunda gräva om en plats, om gravarna ej blivit skötta, efter 40 år. Den tunga sedan man började köpa gravplatser är ej godt att säga, men på gravstenarna kan man utläsa att det varit i bruk sedan mitten av 1800-talet. Den nya sidan av kyrkogården har för ansetts som nyändes hedersrum, där begravdes för självspillingar, men senare när kyrkogården blev fullgraven på de andra sidorna, så begravdes även på den nya sidan. På senare år har kyrkogården utvidgats åt söder.

Graven grävdes av kyrkovaktmästaren eller lät ombestyras detsamma.

Graven grävdes 3 alnar djup = 1.80 m.

Skötades några ben lades dessa i botten

på gravsten med gravris över. Graven igen-
skottades av vaktmästaren första vardag
efter begravningen.

Gravvårdar de äldsta gravstenarna
på Söraby kyrkogård äro från 1850-talet.
Här finnes ett ~~sten~~^{krors} av gjutjärn kvar, som
text står: "Hemmansägaren Nils Johan
Pettersen, Borrlanda hille Brugtsgård,
född 1833, död 1883" och på andra sidan:
"Kristus var mitt liv, döden blev min vinnning"
och sjömansemblemet, hjärta, ankare och spjut.
När kyrkogården omgädes 1918-1919 bort-
togs en del gravstenar, de äro uppställda
i ett hörn av kyrkogården. Här har
funnits några gjutna gravbaljor, som hade
formen av en upp- och nedvänd diskbalja,
de hade namnet målat på en kant, de
äro numera borttagna.

Gravsmyckning. Gravkullar finnes ännu
vissa kvar, men började utjämnas under
1935-1940 för att det var och var försvunnit

En gammal blomma som brukade
planteras på gravkullarna var en sling-
växt, här kallad "vinken på vink", den
användes i ett fåtal ännu.

För användes alltid prätkrausor, de
inköptes i en blomsteraffär i Växjö.

Primaude ljus i en lykta har jag ej sett här
i Söraby förvä i år, det var en landsfiskals-
fyr från Skurus distrikt som begravs här,
landsfiskalens auktoriga familjegrav är
i Söraby.

Öldbegångelse har ej varit vanligt här.

Kudra begravningsplatser. Det berättas
om en man som hette Torkel som bodde
månstans mellan Brilletorp och Söraby.

Man kom bort på ett oförklarligt sätt, men ingen visste någonting. Man frågade snart om sidan sin lösning. Följande juldagsmorgon såg en man från Norrmark i Söraby i kyrkan och komnade, men sade högt, "det var jag som slog ihjäl Torkel och begravde honom i väsen utaför". Därför kallas väsen för "Torrels vässe".

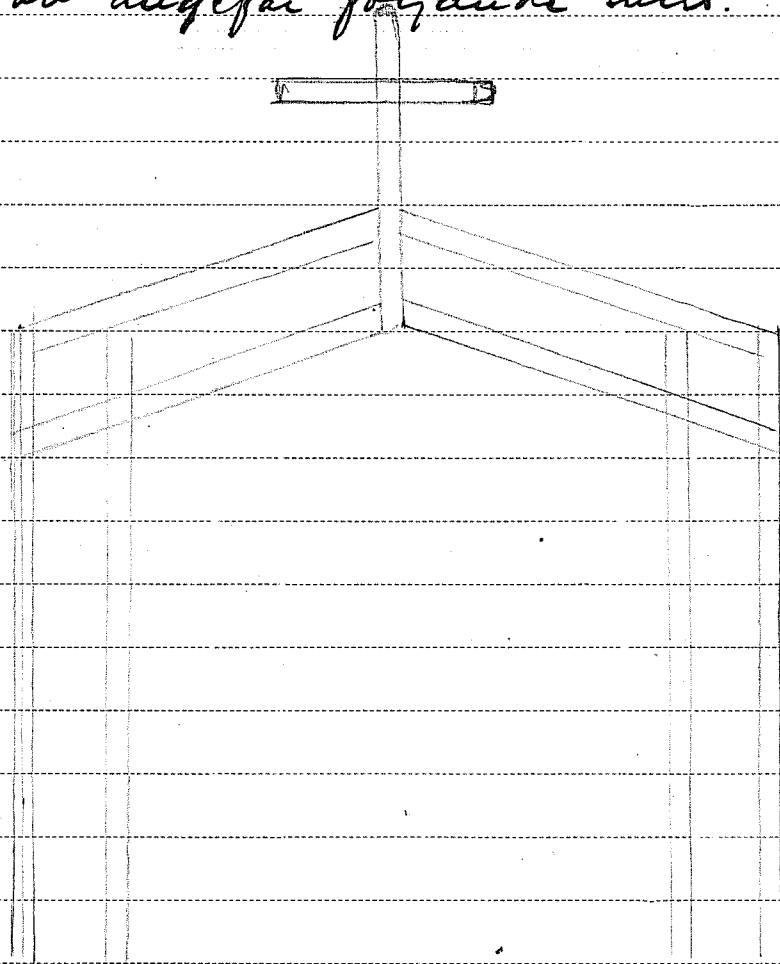
Bäckhus finnes ej i Söraby socken.

Matning. Sedan att resa på vägen både hemma vid sjukhuset och uti för gårdarna där liktåget skulle töra fram är nog mycket gammalt, men är dock lika allmänt ännu. Det heter att "strö" eller "strö ris". Det skedd för att hedra den avlidne. Som ris användes alltid gravis som var finhackat med en yxa eller skars på ett hackelverk. Som mönster förekom

16

ACC. N:R M.11115:18.

frå fantasien, men det skulle vara en
prot. av ungefär följande skiss.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Krausar av Blåmoran brjude användes
även 1910 - 1915, dess frinnan användes
prätkrausar.

Sorgdräkten har alltid varit svart. För
bar kvinnans svart "sorgacklett", vilket
även förekommer bland de äldre ute på
landbygden. Nämmen hade ett cirka 10 cm.
brett "sorgabann" om armen, denna red
upplörde nog omkring 1935.

Barnen hade ej särskild sorgdräkt men fick
ej vara rödklädda.

Sorgtid för make, föräldrar och syskon
skulle vara ett år, under denna tid
skulle man ej kläda sig i rött eller allt
för skrikande färger. En särskild
regel trädförän var dock om vederbärande
var bjuden på bröllop, det hette: "Bröllop bryter
sorg". d.v.s. då fick man kläda sig hur
man ville.

Militärbegravning. När vågon av de gamla kucktarna begravdes var det brukligt att de andra kucktarna samlades och vågon av dem sköt några skott vid graven.

Utländska medborgares begravning. År 1947 begravdes här i Stråby en estnisk medborgare (krigsflykting) han var vid sin död ungefär 35 år, det skedde efter vanligt kyrkligt ritual.

Begravningskassor och entreprenörer finnes ej i Stråby socken.